

JEDNANIE (114) *sb n*

Pierwsze e oraz a jasne, końcowe e pochylone.

sg *N* jednani(e) (19). ◇ *G* jednaniã (29). ◇ *D* jednaniu (5). ◇ *A* jednanié (33); -é (1), -(e) (32). ◇ *I* jednani(e)m (8) *RejWiz*, *RejFig* (2), *RejZwierz*, *RejZwierc*, *GórnRozm* (3), jednanim (5) *BielKron* (3), *BiałKaz*, *StryjKron*. ◇ *L* jednaniu (11). ◇ *pl N* jednaniã (3). ◇ *L* jednaniãch (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVII w.

1. *Godzenie (się), pertraktowanie, rokowanie; przymierze; ugoda, umowa; arbitrum Mącz; conciliatura, pacificatio, reconciliatio concordiae a. gratiae Cn; foedus Vulg (96) : FalZioł V 52v; RejRozpr F2; RejWiz 13; RejFig A7v, Dd8v; RejZwierz 102, 104; w tym iednaniu siostrá Cefárska Lewnorá wdowá byłą poślubioná w małżeński ftan Krolowi Fráncuśkiemu BielKron 204; Kázimierz Krol Polŕki/ Zygmunthá dzifiefyżzego oćiec/ poráziwŕzy ie [Krzyżaków]/ y przymufił ku iednaniu pod umowá BielKron 230v; áż też Konrad iego Goftynin przez iednanie wroćił/ wŕzákże thym pokoiá Konrad nie nábył BielKron 306, 211v, 224v, 232, 345, 371v, 395v, 435v [2 r.]; Conciliabundus, Latwi ku yednaniu/ álbo który ma być przeyednan. Mącz 62d, 43c, 57c, 293b, 326d; Prot C, D2; RejAp 157v; RejZwierc 27v, 77, 92, 235v; A kiedy go kto ŕtłucze/ przydzie ná iednanie/ By namnieyŕza rániecšká/ dzyefięć grzywien zá nie. PaprPan T4; trzebá [...] káždy wyŕtępek drugim łáfkáwie odpuŕścić: á w ŕzukaniu iednania [gratia reconcilianda] ták fię záchowác/ áby to było ŕzczerze á niepokryćie. ModrzBaz 65v, 64v, 65, 65v, 87v; Y Owŕzem miły Woytku/ ziednay fię ztá pániá/ [...] Chwałę ćię/ że tám w ŕercu niechceŕz nic zoŕtáwić/ Ale zaráz przijáźni ŕkutkiem chceŕz popráwić. Idź corychléy/ boć wieczór: á tego iednania/ Ilé po rzeczy baczę/ będzie do ŕwitania. KochFr 58; GórnRozm B4 [2 r.], C2, G4v, H, H4v, Kv [2 r.], K2; ActReg 86 [2 r.]; SarnStat 612; PowodPr 65 [3 r.]; SkarKaz 312a.*

jednanie czego (2): A przeto do vgadzánia roŕtyrkow/ do iednania nieprzyiáźni [inimicitii tollendis]/ ráczey praw y ładow vżywác trzebá/ niź oręza ModrzBaz 63v. Cf jednanie kogo z kim czego.

jednanie kogo z kim czego (1): w niedzielę jednanie było pana kasztelana krzywieńskiego Zborowskiego z panem wojewodá brzeskiem Łukaszem z Gorki niemáłego miedzy niemi zaŕcia Diar 43.

jednanie o co (1): A przetoż tákie táiemne iednania/ o rzeczy iáwnie obrażájące [tales occultae reconciliationis ex offensionibus palam factis]/ nie rády dłuگو trwáią ModrzBaz 65v.

jednanie miedzy kim (i kim) (4): BielKron 375; Mącz 384c; kończąc rzecz/ to iednanié czynimy/ miedzy Królem Ie⁸⁰ M. y Bifkupem przerzeczoným [arbitramur, inter dominum regem et Episcopum praedictos JanStat 226]. SarnStat 184. Cf »jednanie miedzy sobá mieć«.

jednanie z kim (14): LibLeg 11/109; Cefárszá też w tym ŕpRAWiono/ iż przyŕzedł k sobie/ ŕzukał przyczyn iednania s krolém Polŕkim. BielKron 412v, 64, 383; GórnDworz Dd5; Rozumiey themu/ iż záwždy łácniefze iednanie s przyiacielem niźli z nieprzyiacielem. RejPos 75v, 151, 274v; RejZwierc 114; ZapKóŕcier 1580/8; ActReg 7, 104 [2 r.]. Cf jednanie kogo z kim czego.

W przeciwstawieniach: »jednanie ... obrażenie, swar, wojna« (3): BiałKaz H4v; Bo łá niektorzi do obrażenia drugich bárzo pędcy: á do iednania [ad offendendum ... ad placandum] ábo leniwi/ ábo

zgoła niedbáli. *ModrzBaz* 65v; y ná feymikách/ iednaniach/ ábo włainiey fwarách/ tumulty/ zwady/ zlorzeczeńftwá/ ftrzelby/ y z náłzými Kátholikámi/ w nich czynią *PowodPr* 53.

W charakterystycznych połączeniach: szukać (szukanie) jednania (2); do jednania ciągnąć (2); przyjść (przychodzić) na (w) jednanie (2); o jednanie prosić, starać się; jednaniem uspokoić, wytargować; jednanie bezprawne, niepewne, przyjacielskie, tajemne.

*Zwroty: »jednaniu dosyć uczynić« (1): [strona pozwana ma] zakład zaplacziwssy yednanyv dossycz vczynicz poth thakym ze zakładem thyle kroczy yle by była pothrzeba *ZapWar* 1550 nr 2655.*

»jednanie (miedzy sobą) mieć« [szyk zmienny] (3): *LibLeg* 11/55; *RejFig* A7v; DAł żeby to Pan Bog/ żeby y to w obyczáie wefzło/ áby ludzie/ ktorzi chcą iednánie miedzy sobą mieć [*qui offensiones inter se volunt tolli*]/ fzczyrze powiedáli/ káždy z ftrony fwey/ czem obráził bliźnego fwego. *ModrzBaz* 64v.

»(za) jednaniem [czyim] pogodzić (a. zgodzić) się« (2): *RejFig* Dd3; potym v Pereáfławia wtorego dnia Auguftá/ Zá fłufznym wynálfkiem/ y iednánim Pánow Rułkich pogodzili fię *StryjKron* 190.

»jednanie postanowić« (2): Krol Fráncufki gdy obaczył iż iednánia połowie nie poftánowili/ z żalością tego vżywał *BielKron* 204, 108.

»[miedzy kim] rozjąć jednanie« (1): [*Zwaśnili się przeciw sobie Karzeł cesarz, król czeski a Ludwik Węgierski*] Miedzy ktorými rozjął iednánie do czáfu Vrban piąty Papież/ przes Ianá połá fwego zakonu bráćiey mniefzy *BielKron* 375.

»uchodzić [= *zjednać*] [kogo] jednaniem« [szyk zmienny] (3): náydowáło fie iż ná ten czás pobito tych chłopow około piąćdziefiąt tyfiąc/ okrom tych ktore vchodzono iednánim. *BielKron* 202, 211v, 347v.

»jednanie (u)czynić« = *arbitrar JanStat* [szyk zmienny] (3): *LibLeg* 11/109; Náás Amonitfki oblegl lables miáfto Gáláátfkie. A gdy obegnáncy prośili o przymierze/ rzekł: W ten obyczay vczynię iednánie z wámi [*In hoc feriam vobiscum foedus Vulg* 1.Reg 11/2]/ iż káżdemu z was oko práwe wylupię *BielKron* 64; *SarnStat* 184.

»[z kim] wstąpić w jednanie« (1): Iam mnimał pánie Boiánowfki/ żeś W. M. z biálemigłowámi chciał wftąpić w iednánie/ iż to chwilkę niebyło fłychác od w. m. bárzo vfzczypliwego fłowá przeciwko im *Górndworz* Dd5.

*Wyrażenie: »urząd jednania« (1): A wśzytko z Bogá/ ktory nas z sobą poiednał przez Chriftuś: y dał nam vrząd iednánia [*ministerium reconciliationis*] *WujNT* 2.Cor 5/17 [18].*

*Szeregi: »jednanie i pakt« (1): [jednego wroga] Sźweckiego Henricá woyną fkroczył/ á drugiego/ to ieft. Duńfkiego iednánim/ y pácty vfpokoil *BiałKaz* H4v.*

»jednanie i porownywanie« (1): áby do mężoboyftwá ferdecznego y vczynkowego [...] nie przychodziło: od tego ieft iednánie y porownywanie/ ktore tu Pan IEZVS ośtro bárzo ftánowi y rofkázuie *SkarKaz* 315b.

»jednanie i przeproszenie (a. przepraszenie)« (2): iednanie fię ftalo także i przeprofzenie s ftron obu, tak sTomafzem pierfczewfkim i piotrem fynem iego, ziedney a Iakubem Piersczewskim zdrugiey *ZapKościer* 1580/8; *SkarKaz* 315b.

[nie] (pokoj), jednanie i (a, albo, ani) przymierze« [szyk 4 : 2] (6): *FalZioł* V 52v; zyeimia Vegierfka y polfka y zemia nascha Moldawfka bili miedzi sobą wdobrim pokoyv y w przimierzv y wyednaniv *LibLeg* 11/55; przez ktory [chrzest św.] przychodzimy w iednánie á w wieczne przymierze z Bogiem Oyczem *RejPos* 151, 274v; *BiałKat* 375v; *StryjKron* 421.

»jednanie a rokowanie« (1): [Chilon] ku iednaniu á rokowaniu przyiacielfkiemu do Korinthu polfan był *BielŻyw* 9.

»ugoda (a. ugadzanie), (i) jednanie« = *componendum, tollendum* *Modrz* (2): Sthala ssye vgoda y prziiaczielskie yednanye przes wielmozne y vrodzone pany *ZapWar* 1550 nr 2666; *ModrzBaz* 63v.

W przén [z czym] (1) : Poćciwy fláchćic pilno upátruie/ S cnotą iednánia/ z niecnotą woiuie. *RejZwierc* 22.

2. W tekstach religijnych o pośredniczeniu Chrystusa i świętych między Bogiem a człowiekiem: wstawianie się za kimś, uzyskiwanie przebaczenia grzechów (18) : Kędy thák powieđał/ iż Kryftus Syn Boży/ ieft Iednatz y przytzyńcá odkupienia/ á fwięci vmárli iednánia. *KrowObr* 208, 208, 210, 212.

Wyrażenie: »jednanie z Bogiem« (5): Abowiem przytzyńá y iednánie z Bogiem/ nic inřzego nieieft/ iedno ieft/ fkázić/ y wniwetz obroćić/ grzech řmierć/ przekłętwo/ gniew Boży/ piekło/ y Dijablá/ przes łámega łiebie. *KrowObr* 214, 210 [2 r.], 214 *marg*, Rr2.

Szeregi: »pośrednictwo i jednanie« (1): Pořrzednictwo Chryftuřowe y iednánie *SkarKaz* Oooo2b.

»jednanie i przyczyna« (6): iż tám wthym iednaniu y przytzyńie řadne klękánie/ námawiánie/ y prořenie ćielefne nieieft według nářzego rozumu *KrowObr* 214, 210, 213, 213v [2 r.], 214.

»jednanie i przyczynianie« (2): Vkař píšmo fwięte [...] gdzie to Bog rořkazał/ iż łie mamy do duř vmárłych ludzi vćiekác/ onych o wřpomożenie/ o iednánie y przytzyńiánie/ do Bogá prořić *KrowObr* 215, 213v.

Synonimy: 1. pakt, przepraszenie, przymierze, rokowanie, ugadzanie, ugoda; 2. pośrednictwo, przyczyna, przyczynianie.

Cf **JEDNAĆ**